

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คหกรรมศาสตร์เริ่มขึ้นในเมืองไทย โดยใช้ชื่อ "การเรือน" เป็นวิชาที่เกี่ยวกับศิลปการครองเรือน เช่น การทำอาหาร การฝีมือ การตัดเย็บผ้า เป็นต้น จากนั้นในราวปี พ.ศ. 2493-2494 คหกรรมศาสตร์ก็เริ่มปรับเปลี่ยนและขยายหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น และในปี พ.ศ. 2498 มีการสอนคหกรรมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาที่คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แม้ว่าสถาบันที่สอนคหกรรมศาสตร์ส่วนใหญ่จะเน้นการผลิตนักคหกรรมศาสตร์ออกไปประกอบอาชีพเป็นครู แต่บางสถาบันมีหลักสูตรที่ผลิตนักคหกรรมศาสตร์เพื่อประกอบอาชีพพัฒนาชนบทเป็นนักส่งเสริม นักโภชนาการ พัฒนาการ และผู้ให้การอบรมด้านอาชีวศึกษา (พัชนี นาลประชา และ พูนสิริ วัจนภูมิ 2530 : 134) ต่อมาความหมายของคหกรรมศาสตร์เริ่มเปลี่ยนแปลงมากขึ้น สหพันธ์นักคหกรรมศาสตร์นานาชาติ (2523 อ้างถึงใน พิณทิพย์ บริบูรณ์สุข 2527 : 8) ให้คำนิยาม "คหกรรมศาสตร์" ว่า คหกรรมศาสตร์ คือวิชาที่ว่าด้วยการใช้ การพัฒนา และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และวัตถุ เพื่อประโยชน์สุขของบุคคล ครอบครัว สถาบัน และชุมชนทั่วไป ทั้งปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการศึกษารววิจัยในทางวิทยาศาสตร์และศิลปะในแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิตครอบครัว ซึ่งเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางกาย ใจ เศรษฐกิจ และสังคม คำนิยามนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2521 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันคหกรรมศาสตร์ เป็นการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (วิชิตวงศ์ ณ บ่อมเพชร 2530 : 20)

จากนิยามดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ชัดเจนว่า คหกรรมศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงตน และคนในครอบครัวให้เป็นผู้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีประโยชน์ต่อสังคม และจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันได้สอดแทรกวิชาทางด้านคหกรรมศาสตร์ไว้ในการศึกษาทุกระดับ

อาทิเช่น ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ อุดมศึกษา และแม้แต่ในระดับบัณฑิตศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เปิดหลักสูตรปริญญาโทเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (คศ.ม.) เมื่อปี พ.ศ.2523 (พิมพ์ขวัญ บริบูรณ์สุข 2527: 70) แต่อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนทางด้านเกษตรศาสตร์ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคอย่างมากมายอาทิเช่น อุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถ การวิจัยทางด้านเกษตรศาสตร์มีไม่เพียงพอที่จะขยายศาสตร์สาขานี้ได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งปัญหาเรื่องของหลักสูตร ซึ่งมีความซ้ำซ้อนไม่ได้มาตรฐานทางวิชาการ อันเป็นภารกิจของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรีบดำเนินการแก้ไข

วิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการศึกษาหนึ่งที่เปิดสอนสาขาวิชาเกษตรศาสตร ทั้งในระดับประกาศนียบัตร และระดับปริญญาบัตร ซึ่งเริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยการโอนอำนาจบริหารงานบางส่วน ของ กรมอาชีวศึกษามาขึ้นกับวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โดยอาศัยพระราชบัญญัติโอนการบริหารงานบางส่วน ของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็นของวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (วิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 2520: ไม่ปรากฏเลขหน้า อ้างถึงใน วิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 2525: 20) โดยมีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ.2518 มาตรา 5 ดังนี้

1. ผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี
2. จัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพระดับต่ำกว่าปริญญา ระดับปริญญา และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

3. ทำการวิจัยส่งเสริมการศึกษาด้านวิชาชีพ และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2531 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานชื่อใหม่ชื่อว่า สถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล (ธรรมนูญ 2531: 11)

สถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล มีคณะที่เปิดสอนระดับปริญญาตรี 6 คณะ และมีวิทยาเขตที่เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 29 วิทยาเขต โดยมีวิทยาเขตที่เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง สาขาวิชา

คหกรรมศาสตร์ทั่วไป 5 วิทยาเขตคือ วิทยาเขตพระนครใต้ วิทยาเขตโชติเวช วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ วิทยาเขตเทคนิคภาคใต้ วิทยาเขตเทคนิคตาก โดยที่การจัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไปยึดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป พุทธศักราช 2527 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ เริ่มดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ตั้งแต่ พ.ศ.2522 และเริ่มใช้ พ.ศ.2524 โดยมีการปรับปรุงใหม่ พ.ศ.2527 (พิมพ์ บริบูรณ์สุข 2527: 66) การปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งได้เชิญนักการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอื่นเข้าร่วมการประชุมสัมมนา ระหว่างวันที่ 9 มกราคม 2527 ถึงวันที่ 16 มีนาคม 2527 เป็นการสัมมนาเพื่อพิจารณาร่วมกันถึงแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตร รวมทั้งการพิจารณาเฉพาะกลุ่มเกี่ยวกับการจัดวิชาของแต่ละสาขาวิชา ผลที่ได้จากการประชุมครั้งนี้คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงคหกรรมศาสตร์ 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย และสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป (วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 2527: คำนำ)

หลังจากการนำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป พ.ศ.2527 ไปใช้ในสถานศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้ดำเนินงานทางด้านการพัฒนาหลักสูตรคหกรรมศาสตร์หลายรูปแบบไปพร้อม ๆ กัน อาทิเช่น โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและการสอนเทคโนโลยี สายคหกรรมศาสตร์ พ.ศ.2530 (วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา สำนักงานบริการทางวิชาการและทดสอบ 2530: 9) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา สายวิชาคหกรรมศาสตร์ พ.ศ.2531 (วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา สำนักงานบริการทางวิชาการและทดสอบ 2531: 7) โครงการการศึกษาวิจัยความต้องการ ความรู้ ทักษะ และโอกาสการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นโครงการวิจัยร่วมระหว่างสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลกับองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ปี พ.ศ.2530-2531 (วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 2530: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

นอกจากนี้สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ยังได้ประเมินผลผลิตของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับการติดตามผล การมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา และพบว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับปวส. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป รุ่นปีการศึกษา 2529 จำนวน 164 คน ศึกษาต่อ 70 คน ทำงาน 33 คนว่างงาน 60 คน ศึกษาต่อพร้อมประกอบอาชีพ 1 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาแล้วประกอบอาชีพมีเพียง 34 คน หรือร้อยละ 20.12 ซึ่งนับว่าเป็นตัวเลขที่น้อยมาก และในจำนวนผู้ประกอบอาชีพแล้ว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของคนดังนี้ คือ ได้งานตรงกับสาขาวิชาชีพ 65.75% พอใจในงานที่ทำ 64.67% และได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงานดังนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 11.54% นำความรู้ 100% ไปใช้ในการทำงาน จำนวน 45.59% นำความรู้ 75% ไปใช้ในการทำงาน จำนวน 21.79% นำความรู้ 50% ไปใช้ในการทำงาน และผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 23.08% สามารถนำความรู้ 25% ไปใช้ในการทำงาน จากผลสรุปดังกล่าวจะพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ นำความรู้เพียง 75% ไปใช้ในการปฏิบัติงานและจากงานวิจัยนี้ยังพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษายังมิได้ทำงานประสบปัญหาในการหางานทำดังนี้คือ ขาดประสบการณ์ในการทำงาน 58.82% ไม่ทราบแหล่งงาน 35.30% ซึ่งเห็นได้ชัดแล้วว่า แหล่งประกอบการ ในปัจจุบันต้องการมีผู้ประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน ซึ่งก็ต้องหันมาพิจารณาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันว่าสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคมหรือไม่ อย่างไร (สถาบันเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กองบริการ ฝ่ายแนะแนวการศึกษาและอาชีพ 2531 : 18-51)

จากงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้ทำการพัฒนาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีต่าง ๆ ไปบ้างแล้วบางส่วน แต่ก็ยังมีได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและครบวงจร ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2530 : 82) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและต่อเนื่องแบบครบวงจร ระบบของหลักสูตรหมายถึง กลุ่มของสิ่งต่าง ๆ ก็พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน หรือมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดส่วนร่วมที่เป็นเอกภาพ การพัฒนาหลักสูตรสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระบบ คือ ระบบร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร และทั้ง 3 ส่วนนี้จะสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน

จากสภาพปัจจุบันดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป พ.ศ.2527 ควรจะได้รับการประเมินอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางปรับปรุงหลักสูตรชัดเจนขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา

และปรับปรุงหลักสูตรให้ดีและเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้เพราะ "การประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาาร่วมกันแล้วสรุปว่า จะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนานั้นเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดต้องปรับปรุงแก้ไข" (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2525: 203)

การประเมินหลักสูตรมีหลายรูปแบบ การจะใช้รูปแบบใดเป็นกรอบในการประเมินขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตรนั้นว่าต้องการสิ่งใด เลวี (Lewy 1977: 10) ได้จำแนกรูปแบบการประเมินหลักสูตรไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นการประเมินผลผลิตที่ได้จากหลักสูตร โดยยึดวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นเกณฑ์ ควรใช้กับหลักสูตรที่ได้ผ่านการใช้เสร็จสิ้นลงไปแล้ว รูปแบบการประเมินหลักสูตรลักษณะนี้ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ ครอนบาค (L.J. Cronbach) และรูปแบบการประเมินของ สคริเวน (M. Scriven)

2. การประเมินคุณค่าของหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อดูว่าหลักสูตรนั้นสามารถนำไปใช้ในสภาพการณ์ที่กำหนดไว้ได้ดีเพียงใด ได้ผลคุ้มหรือไม่ การประเมินลักษณะนี้เพื่อนำสิ่งที่เกิดขึ้นจริงทั้งในด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตร การประเมินลักษณะนี้ใช้ได้กับหลักสูตรที่อยู่ในระหว่างดำเนินการใช้ (Formative Evaluation) และเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้หลักสูตร (Summative Evaluation) รูปแบบการประเมินลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ สเต็ก (Robert E. Stake) และรูปแบบการประเมินของ โพรวัส (M. Provas)

3. การประเมินเพื่อการตัดสินใจ เป็นการประเมินเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ โดยเชื่อว่าหลักสูตรที่ดีจะส่งผลกระทบต่ออนาคต การประเมินหลักสูตรรูปแบบนี้คำนึงถึงการทำงานอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผล รูปแบบการประเมินหลักสูตรลักษณะนี้ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ ฟาย เดลตา แคฟฟา (Phi Delta Kappa) หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า แบบจำลองซิป (CIPP Model) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของ ดอริส ที โกว (Dorris T. Gow)

เนื่องจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
 ทั่วไป พ.ศ.2527 เป็นหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงเป็นครั้งสุดท้าย และนำมาใช้เมื่อเดือน
 มิถุนายน พ.ศ.2527 โดยรับผู้มีความรู้พื้นฐานระดับ ปวช. วช.1 และ วช.2 เข้าศึกษาต่อใน
 ระดับ ปวส. เป็นเวลา 2 ปี จนถึงปัจจุบันนี้มีผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชานี้ไปแล้ว 3 รุ่น
 คือ รุ่นปีการศึกษา 2528 รุ่นปีการศึกษา 2529 และรุ่นปีการศึกษา 2530 และในปัจจุบันหลักสูตร
 นี้กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการใช้ แต่ยังมีไม่มีหน่วยงานใดได้ดำเนินการประเมินหลักสูตร
 อย่างเป็นระบบ และเพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์และสอดคล้องกับสภาพหลักสูตรที่ใช้อยู่ใน
 ปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงตัดสินใจใช้รูปแบบการประเมินของ Phi Delta Kappa (The Phi
 Delta Comittee Model) ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า แบบจำลองซิป (CIPP Model) ทั้งนี้
 เพื่อต้องการศึกษาว่าหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป
 พ.ศ.2527 สามารถผลิตนักศึกษาคหกรรมศาสตร์ที่มีคุณลักษณะต่าง ๆ ตรงตามที่กำหนดไว้ใน
 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้หรือไม่ เพียงใด และเพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของการผลิต ได้แก่
 ผู้สอน ผู้เรียน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่เรียน กระบวนการผลิต ได้แก่ การจัดการเรียน
 การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน รวมทั้งผลผลิตของหลักสูตร คือ นักศึกษา
 สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไปทั้ง 3 รุ่น และเนื่องจากผู้วิจัยจบการศึกษาทั้งระดับ
 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และปริญญาตรี ในสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป ปัจจุบัน เป็น
 อาจารย์สอนวิชาต่าง ๆ ในสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป จึงได้ตระหนักถึงสภาพและปัญหา
 การเรียนการสอนในสาขาวิชานี้เป็นอย่างดี ข้อค้นพบที่ได้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร
 ให้สอดคล้องกับสภาพผู้เรียนและสังคม ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถผลิตนักศึกษาคหกรรมศาสตร์ที่มี
 คุณภาพเหมาะสมที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป
 พุทธศักราช 2527 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ขอบเขตของการวิจัย

การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป
 พุทธศักราช 2527 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. หลักสูตรที่ทำการประเมิน คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชา
คหกรรมศาสตร์ทั่วไป พ.ศ.2527 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

2. กรอบของการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ จะใช้กรอบการประเมินหลักสูตรตาม
แบบจำลองชิป (CIPP Model) โดยมุ่งประเมินส่วนต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) คือ การประเมิน
สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพของหลักสูตร ดังนี้

2.1.1 สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ วัตถุประสงค์และนโยบายด้าน
อาชีวศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 วัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนาการ
ศึกษาศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 วัตถุประสงค์และนโยบายของสถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคล วัตถุประสงค์และนโยบายของวิทยาเขต

2.1.2 สภาพของหลักสูตร ได้แก่ ความมุ่งหมายของหลักสูตร
โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร

2.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) คือ การประเมิน
ความเหมาะสมสอดคล้องของปัจจัยเบื้องต้น คือ อาจารย์ นักศึกษา และส่วนประกอบอื่น ๆ
ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

2.2.1 อาจารย์ ได้แก่ จำนวนอาจารย์ ความรู้ความเข้าใจ ความ
เชี่ยวชาญในเนื้อหา ความเอาใจใส่ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา

2.2.2 นักศึกษา ได้แก่ พื้นความรู้ ระดับสติปัญญา

2.2.3 ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่
ตำรา สื่อทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ สถานที่เรียน

2.3 การประเมินกระบวนการผลิต (Process Evaluation) คือ ประเมิน
ความเหมาะสมสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลการเรียน
การสอน ดังนี้

2.3.1 การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน
เทคนิคและวิธีการสอน บรรยากาศการเรียนการสอน

2.3.2 การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน ได้แก่ ความ
สอดคล้องของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนกับความมุ่งหมายของเนื้อหา ความ

ครอบคลุมที่มีต่อเนื้อหาวิชา ความเหมาะสมของวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ความยุติธรรมของการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนการสอน การปรับปรุงการสอนของอาจารย์

2.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) คือ การประเมินคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิศวกรรมศาสตร์ ทั่วไป พ.ศ.2527 ได้แก่ คุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะด้านวิชาชีพ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิศวกรรมศาสตร์ทั่วไป ฉบับพุทธศักราช 2527 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ เพียงใด
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจสำหรับผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล ในการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยี เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดียิ่งขึ้น
3. รูปแบบของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้กับสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคลในกรณีที่ประสงค์จะทำการประเมินหลักสูตร ทั้งระบบในวิทยาเขตหรือคณะอื่น ๆ ต่อไป

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยติดตามผลผู้เรียนตั้งแต่เข้าสู่หลักสูตร จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา และออกสู่อชีพหรือศึกษาต่อช่วงระยะเวลาหนึ่ง แล้วจึงประเมินซึ่งจะต้องใช้เวลาอย่างน้อย 2-3 ปี แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ ผู้วิจัยจึงเลือกทำการศึกษาในลักษณะภาคตัดขวาง (Cross Sectional Study) คือ ศึกษาในเวลาเดียวกันจากประชากรที่แตกต่างกัน
2. สำหรับการประเมินบริบท จะประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกด้านนโยบายและความต้องการของสังคมทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ จะไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

3. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของการผลิต จะประเมินอาจารย์ นักศึกษาและ ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินการจัดสรรงบประมาณ

4. การประเมินกระบวนการผลิต จะประเมินการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน โดยอาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะดังนี้

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป พ.ศ.2527 ของ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

วิทยาเขต หมายถึง วิทยาเขตในสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่เปิดสอนสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป รวมทั้งสิ้น 5 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตพระนครใต้ วิทยาเขตโชติเวช วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ วิทยาเขตเทคนิคตาก วิทยาเขตเทคนิคภาคใต้

อาจารย์ หมายถึง ผู้ทำการสอนวิชาในสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล รวม 5 วิทยาเขต

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาเขตทั้ง 5 วิทยาเขต ในปีการศึกษา 2531

ผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 5 วิทยาเขต รุ่นปีการศึกษา 2528 2529 และ 2530

นายจ้าง หมายถึง ผู้ว่าจ้าง หรือหัวหน้าหน่วยงาน หรือผู้บังคับบัญชาโดยตรงในหน่วยงานซึ่งผู้สำเร็จการศึกษปฏิบัติงานอยู่

อาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง อาจารย์ประจำสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่รับผิดชอบดูแลผู้สำเร็จการศึกษาที่ไปศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ได้แบ่งขั้นตอนและวิธีการวิจัยดังนี้ คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 อาจารย์ จำนวน 165 คน

1.2 นักศึกษา จำนวน 412 คน

1.3 ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชา
คหกรรมศาสตร์ จากวิทยาเขตทั้ง 5 แห่ง รวมทั้ง 3 รุ่น จำนวน 1,466 คน เป็นผู้ประกอบ
อาชีพประมาณร้อยละ 20.73 ศึกษาต่อประมาณร้อยละ 42.68 และยังไม่มียานทำร้อยละ
36.59

1.4 นายจ้าง ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ไปประกอบอาชีพ

1.5 อาจารย์ที่ปรึกษา ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ไปศึกษาต่อ

กลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มประชากรข้างต้น ใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro
Yamane 1970: 581-583) เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = กลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = 0.05

วิธีสุ่มตัวอย่าง เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการดังนี้

อาจารย์ ใช้จำนวนประชากรทั้งหมด คือ ครูผู้สอนวิชาในสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
ทั่วไป ให้กับนักศึกษาสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป จำนวน 165 คน

นักศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)
จำนวน 203 คน โดยใช้เทียบอัตราส่วนจากจำนวนนักศึกษาแต่ละวิทยาเขต

ผู้สำเร็จการศึกษา ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 314 คน

นายจ้าง คิดจากจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ประกอบอาชีพ แล้วจำนวน 65 คน โดยที่นายจ้าง 1 คน อาจเป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อประเมินผู้สำเร็จการศึกษาได้หลายคน

อาจารย์ที่ปรึกษา คิดจากจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ศึกษาต่อ จำนวน 134 คน โดยอาจารย์ที่ปรึกษา 1 ท่าน อาจเป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อประเมินผู้สำเร็จการศึกษาได้หลายคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์ ความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายของหลักสูตร กับ วัตถุประสงค์และนโยบายของวิทยาเขต วัตถุประสงค์และนโยบายของสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล วัตถุประสงค์และนโยบายของแผนการศึกษาศาสนาและศิลปวัฒนธรรม วัตถุประสงค์และนโยบาย ด้านการอาชีวศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6

2. แบบประเมินแยกตามกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่ม ดังนี้

2.1 แบบประเมินสำหรับอาจารย์ผู้สอน แบ่งเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 แบบประเมินเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ ความมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร

ตอนที่ 3 แบบประเมินเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เช่น ตำรา สื่อทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ สถานที่เรียน

ตอนที่ 4 แบบประเมินเกี่ยวกับกระบวนการผลิต ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ตอนที่ 5 แบบประเมินเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษา และคุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา

2.2 แบบประเมินสำหรับนักศึกษาเป็นผู้ตอบ แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 แบบประเมิน เกี่ยวกับ เนื้อหาสาระของหลักสูตร

ตอนที่ 3 แบบประเมิน เกี่ยวกับ บัณฑิต เบื้องต้น ได้แก่ อาจารย์
นักศึกษา ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เช่น คำรา วัสดุอุปกรณ์
วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ สถานที่เรียน

ตอนที่ 4 แบบประเมิน เกี่ยวกับกระบวนการผลิต ได้แก่ การจัดการ
การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

2.3 แบบประเมินสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา เป็นผู้ตอบ แบ่ง เป็น 4 ตอน

คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 แบบประเมิน เกี่ยวกับ เนื้อหาสาระของหลักสูตร

ตอนที่ 3 แบบการประเมิน เกี่ยวกับบัณฑิต เบื้องต้น

ตอนที่ 4 แบบประเมิน เกี่ยวกับกระบวนการผลิต

2.4 แบบประเมินสำหรับนายจ้าง เป็นผู้ตอบ แบ่ง เป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 แบบประเมิน เกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะ
ทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษา และคุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา

2.5 แบบประเมินสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้ตอบ แบ่ง เป็น 2 ตอน

คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 แบบประเมิน เกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะ
ทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษา และคุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหลักสูตร การ
พัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตร หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
ทั่วไป พ.ศ.2527 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 แผน
พัฒนาการศึกษาศาสนาและศิลปวัฒนธรรม แผนพัฒนาการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล แผน
พัฒนาการศึกษาของวิทยาเขต

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาสร้าง เครื่องมือตามกรอบการประเมินของซีป (CIPP Model)

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการประเมินหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ทั่วไป เพื่อตรวจสอบความตรงในเนื้อหาและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการ จะศึกษา

4. ปรับเครื่องมือเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้การวิเคราะห์เอกสาร และ ประเมินหลักสูตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความมุ่งหมายของหลักสูตร กับปัจจัยภายนอก ได้แก่ วัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา วัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนา การศึกษาของสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล วัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม วัตถุประสงค์และนโยบายด้านการอาชีวศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 รวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์ และนักศึกษา คหกรรมศาสตร์มีจจุบันใช้วิธีการ เก็บโดยนำแบบประเมิน สำหรับอาจารย์ จำนวน 165 ชุด และนักศึกษา จำนวน 203 ชุด พร้อม หนังสือคำสั่งจาก สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลไปมอบให้กับแผนกวิจัยหรือฝ่ายวิชาการ ของคณะ วิทยาเขตด้วยตนเองซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบประเมินคืนด้วยตนเอง โดยเป็นแบบประเมินสำหรับอาจารย์ 155 ชุด และนักศึกษา 192 ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สำเร็จการศึกษา นายจ้างและอาจารย์ที่ปรึกษา ใช้วิธีการเก็บทางไปรษณีย์ โดยส่งแบบประเมินถึงผู้สำเร็จการศึกษาทั้ง 3 รุ่น จำนวน 314 คน โดยแยกส่งดังนี้ ส่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาที่ยังไม่มีงานทำคนละ 1 ชุด จำนวน 115 คน ส่งให้ ผู้สำเร็จการศึกษาที่ประกอบอาชีพแล้ว คนละ 2 ชุด คือ สำหรับผู้สำเร็จการศึกษา 1 ชุดและ สำหรับนายจ้าง 1 ชุด อย่างละ 65 คน และส่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาที่ศึกษาต่อคนละ 2 ชุด คือสำหรับตัวผู้สำเร็จการศึกษา 1 ชุด และอาจารย์ที่ปรึกษา 1 ชุด อย่างละ 134 คน ทั้งนี้ให้ ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ส่งแบบประเมินให้กับนายจ้างหรืออาจารย์ที่ปรึกษาของตนและขอให้ผู้ สำเร็จการศึกษาส่งคืนทางไปรษณีย์เช่นกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายนอก วิเคราะห์โดยหาความสอดคล้องของความมุ่งหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาวิทยาเขต วัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาศาสนาและศิลปวัฒนธรรม วัตถุประสงค์และนโยบายด้านอาชีวศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบประเมิน ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงสร้างของหลักสูตรซึ่งประเมินโดยอาจารย์ วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

3. ข้อมูลการประเมินเกี่ยวกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อมูลการประเมินเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร ซึ่งประเมินโดยอาจารย์และนักศึกษา ข้อมูลการประเมินเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการผลิต ซึ่งประเมินโดยอาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร ซึ่งประเมินโดยอาจารย์ นายจ้าง และอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินเนื้อหาสาระของหลักสูตร ซึ่งประเมินโดยผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เรื่องระดับความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ วิเคราะห์โดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับส่วนที่ 2 เรื่องระดับความเพียงพอของเนื้อหา วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

การเสนอผลงานการวิจัย

การนำเสนอผลงานวิจัยมีลำดับดังนี้คือ

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอผลงานการวิจัย

บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร การประเมินหลักสูตรตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง